

บทที่ 2

กฎหมายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. กฎหมายและกลไกที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการลักพาคนเพื่อการค้ามนุษย์

ในปัจจุบันสาเหตุของคนหายจำนวนมากมาจากการถูกลักพาหรือหลอกลวงให้ไปเป็นแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการล่อลวงหรือชักพาไปเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือของผู้อื่น หรือเพื่อการอนาจาร หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น มีแนวโน้มในการขยายขอบเขตโดยไม่จำกัดเฉพาะหญิงหรือเด็กหญิง แต่ยังกระทำต่อชายหรือเด็กชายด้วย และไม่จำกัดอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะแต่กระทำในทุกๆ ส่วนของโลก โดยมีลักษณะของการกระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา กฎหมายไทยได้รับการปรับปรุงเพื่อให้มีผลในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในด้านกฎหมายสารบัญญัติ โดยขยายความผิดที่เกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ซึ่งเดิมกำหนดคุ้มครองเฉพาะหญิงและเด็กหญิงรวมถึงเด็กชายด้วย นอกจากนี้ยังให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่อายุไม่เกินสิบแปดปีไว้เป็นพิเศษ โดยเป็นการแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาและตรากฎหมายพิเศษในเรื่องนี้ ที่สำคัญคือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

นอกจากนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากปากคำเด็กว่าได้รับความเสียหายหรือมีผู้มากระทำต่อเด็กอย่างไร ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงบัญญัติความคุ้มครองเด็กในการสอบปากคำพยานหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีไว้เป็นพิเศษ บทมาตราที่แก้ไขเพิ่มเติมมีดังนี้ มาตรา 133 ทวิ มาตรา 133 ตริ มาตรา 134/1 มาตรา 134/2 มาตรา 172 ตริ และมาตรา 237 ทวิ ซึ่งแก้ไขปี พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2547 มาตราการที่แก้ไขนี้ เน้นการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็ก รวมถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีด้วย ซึ่งอาจถูกข่มขู่หรือชักจูงไม่ให้มาให้การแก่เจ้าพนักงานหรือศาลในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งมาตรการดังกล่าวนำมาใช้กับผู้เสียหายในคดีค้าหญิง และเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะส่วนใหญ่เด็กมักจะถูกข่มขู่หรือชักจูงไม่ให้มาให้การต่อเจ้าพนักงานหรือศาล

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยเนื้อหาพระราชบัญญัตินี้ได้วางมาตรการให้มีการคุ้มครองและป้องกันการค้ามนุษย์ทั้งหญิง ทั้งเด็กและชาย ที่ครอบคลุมถึงการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ในด้านแรงงาน เป็นประเด็นปัญหาหลักในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในประเทศไทย ซึ่งมีการใช้แรงงานจาก

ประชากรนอกพื้นที่เป็นจำนวนมากที่อาจตกเป็นผู้ถูกค้ำมนุษย์ ทั้งจากภายในประเทศและ
ภายนอกประเทศ ทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว นอกจากนี้แล้วยังมีกฎหมายอื่นๆ
ที่เกี่ยวข้องอีกหลายฉบับ ได้แก่

1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ลักษณะละเมิด ว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อละเมิด ผู้ทำการละเมิดจะต้องชดใช้
ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ถูกทำละเมิด ตามมาตรา 420 – 448

1.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้เสียหายในคดีอาญา รวมทั้งผู้เสียหายในคดีค้ำมนุษย์ มีสิทธิฟ้องคดีแพ่ง
เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาและสามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้
โดยไม่ต้องฟ้องคดีแพ่งต่างหาก ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
44/1 กำหนดให้ยื่นขอได้ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง และสามารถขอให้ศาลตั้ง
ทนายความให้ได้หากไม่มีทนายความตามมาตรา 44/2

1.3 ประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่

1) เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือ ชักพาไป เพื่อการ
อนาจารซึ่งบุคคลอายุเกินสิบห้าปี แต่ไม่เกินสิบแปดปี (มาตรา 282 วรรคสอง) *ข้อสังเกต*
การกระทำตามมาตรา 282 วรรคแรก แม้ผู้กระทำจะมีความผิด แต่ชายหรือหญิงนั้นไม่เป็นเหยื่อ
การค้ำมนุษย์

2) ถ้าการกระทำตาม มาตรา 282 นี้เป็นการกระทำแก่เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี
ต้องระวางโทษหนักขึ้น (มาตรา 282 วรรค 3)

3) เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นรับตัวบุคคลซึ่งมีผู้จัดหา ล่อไปหรือชักพาไปหรือ
สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคนั้นๆ (มาตรา
282 วรรคสี่)

4) เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปเพื่อการ
อนาจารซึ่งชายหรือหญิงโดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้ายใช้อำนาจครอบงำ
ผิดคลองธรรมหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด (มาตรา 283 วรรคแรก)

5) ถ้าการกระทำตาม มาตรา 283 วรรคแรก เป็นการกระทำแก่บุคคลอายุเกิน
สิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี รับโทษหนักขึ้น (มาตรา 282 วรรคสอง) และต้องรับโทษหนักขึ้น
ไปอีกหากเป็นการกระทำแก่เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี (มาตรา 283 วรรคสาม)

6) เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น รับตัวบุคคลซึ่งมีผู้จัดหา ล่อไป หรือพาไป หรือ
สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคนั้นๆ (มาตรา
283 วรรคสี่) *ข้อสังเกต* ความผิดตามมาตรา 283 ทวิ และมาตรา 284 ไม่ถือว่าเป็นการค้ำหญิง
และเด็กเนื่องจากการพาไปเพื่อทำอนาจารด้วยตนเอง นอกจากนั้น กฎหมายยังกำหนดให้
เป็นความผิดอันยอมความได้

- 7) ผู้ใดอายุกว่าสิบหกปี ดำรงชีพอยู่แม้เพียงบางส่วนจากรายได้ของหญิงซึ่งค้าประเวณี (มาตรา 286 วรรคแรก)
- 8) ผลิต เผยแพร่ สิ่งลามกอนาจาร (มาตรา 287)
- 9) หน่วงเหนี่ยวหรือกักขังหรือทำให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกายและได้กระทำการใดให้แก่ตนหรือผู้อื่น (มาตรา 310 ทวิ)
- 10) เพื่อจะเอาคนมาเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออก ไปนอกราชอาณาจักร พามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับหรือหน่วงเหนี่ยว ซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด (มาตรา 312 ,312 ทวิ)
- 11) โดยทุจริตรับไว้ จำหน่าย เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปซึ่งบุคคลอายุเกินกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี แม้นั้นจะยินยอม (มาตรา 312 ตี วรรคแรก)
- 12) ถ้าการกระทำความผิดตาม มาตรา 312 ตี วรรคแรก เป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล (มาตรา 317 วรรคแรก)
- 13) พรากเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล (มาตรา 317 วรรคแรก)
- 14) โดยทุจริต ชื่อ จำหน่ายหรือรับตัวเด็กซึ่งถูกพรากตาม มาตรา 317 วรรคแรก (มาตรา 317 วรรคสอง)
- 15) ถ้าความผิดตาม มาตรา 317 ได้กระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจารรับโทษหนักขึ้น (มาตรา 317 วรรคสาม)
- 16) พรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลโดยผู้เยาว์นั้นไม่เต็มใจไปด้วย (มาตรา 318 วรรคแรก)
- 17) โดยทุจริต ชื่อ จำหน่ายหรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากตาม มาตรา 318 วรรคแรก (มาตรา 318 วรรคสอง)
- 18) ความผิดตาม มาตรา 318 ได้กระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจารรับโทษหนักขึ้น (มาตรา 318 วรรคสาม)
- 19) พรากผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ไปเสียจากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล เพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจารโดยผู้เยาว์เต็มใจไปด้วย (มาตรา 319 วรรคแรก)
- 20) โดยทุจริต ชื่อ จำหน่ายหรือรับตัวผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากตาม มาตรา 319 วรรคแรก ระวังโทษเช่นเดียวกับผู้พราก (มาตรา 319 วรรคสอง)
- 21) ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือข่มขืนใจด้วยประการอื่นใดพาหรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักร (มาตรา 320 วรรคแรก)

22) ถ้าการกระทำตาม มาตรา 320 วรรคแรก ได้กระทำเพื่อให้ ผู้ถูกพาหรือส่งไปนั้นตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือเพื่อละทิ้งให้เป็นคนอนาถา (มาตรา 320 วรรคสอง)

1.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เกิดผลและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และปัญหาอุปสรรค รวมทั้งให้มีการดำเนินการและบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน 2551 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เนื่องจากพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมิได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็ก และกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงาน บริการหรือขอทาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์, 2552, ออนไลน์ [www. http://www.notforsale.in.th](http://www.notforsale.in.th))

สาระสำคัญของพระราชบัญญัตินี้

- 1) บังคับใช้กับความผิดฐานค้ามนุษย์เป็นการเฉพาะ
- 2) ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย เด็กหญิงและเด็กชาย
- 3) ยกเลิกพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540
- 4) ให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดมูลฐานตาม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ความหมายที่สำคัญของพระราชบัญญัตินี้

1) แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ “การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัสดุสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”

2) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ “การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้”

3) กำหนดลักษณะการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดลักษณะความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ไว้ดังนี้

ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ

2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กนอกจากนี้ยังได้กำหนดบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ไว้ในมาตรา 52-55 ดังนี้

มาตรา 52 ผู้ใดกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำแก่บุคคลอายุเกินสิบห้าปี แต่ไม่ถึงสิบแปดปีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำแก่บุคคลอายุไม่ถึงสิบห้าปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนหกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา 53 นิติบุคคลใดกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษปรับ ตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการ อันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปีและปรับ ตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท

มาตรา 54 ผู้ใดขัดขวางการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้อง หรือการดำเนินคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าเป็นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

1) ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้เสียหายหรือพยานเพื่อจูงใจให้ผู้นั้นไม่ไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือไม่ไปศาลเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแส หรือเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแสอันเป็นเท็จ หรือไม่ให้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแส ในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

2) ใช้กำลังบังคับ ขู่เข็ญ ข่มขู่ ข่มขืนใจ หลอกลวง หรือกระทำการอันมิชอบประการอื่นเพื่อมิให้ผู้เสียหายหรือพยานไปพบพนักงาน เจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือไม่ไปศาลเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแส หรือเพื่อให้ผู้นั้นให้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแสอันเป็นเท็จ หรือไม่ให้ข้อเท็จจริงหรือเบาะแส ในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

3) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ เอาไปเสีย แก้ไข เปลี่ยนแปลง ปกปิด หรือซ่อนเร้น เอกสารหรือพยานหลักฐานใดๆ หรือปลอม ทำ หรือใช้เอกสารหรือ พยานหลักฐานใดๆ อันเป็นเท็จในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

4) ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่กรรมการ คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปกค.) อนุกรรมการ สมาชิกของคณะทำงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน หรือเรียก รับ หรือยอม จะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำ อันมิชอบด้วยหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ

5) ใช้กำลังบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ช่มชืนใจ หรือกระทำการอันมิชอบประการอื่นต่อ กรรมการ กรรมการ ปกค. อนุกรรมการ สมาชิกของคณะทำงาน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้หรือเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้

1.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

แนวคิดในการคุ้มครองเด็ก เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเด็กคืออนาคต สังคม (Children is our Generation) และมีสิทธิขั้นพื้นฐาน(Fundamental Rights) ที่สำคัญ 4 ประการ กล่าวคือ สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่รอด (Rights to life/survive) สิทธิที่ได้รับการพัฒนาทางด้าน (Right to Develop) สิทธิที่ได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Rights to Protect) และสิทธิการมีส่วนร่วม (Rights to Participate) ดังนั้น ทุกภาคส่วนในสังคมจำต้องตระหนักและรับผิดชอบร่วมกัน (Co-Responsibility) ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กดังกล่าวอย่างเสมอภาค (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก.)

1) สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กดังกล่าวได้รับการรับรองโดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) แห่งองค์การสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยได้ลงนาม ในภาคยานุวัติสาร (Access) เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ 16 เมษายน 2535 ด้วยเหตุนี้ ทุกภาคส่วนในสังคมจึงมีพันธกรณีต้องดำเนินการรับรองและ ปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กภายในรัฐให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าวทุกกรณี เมื่อประเทศไทย ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิ ครอบคลุมเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือได้รับการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมจาก บุคคลในครอบครัวหรือสังคมโดยบัญญัติคุ้มครองไว้ใน มาตรา 53 วรรคแรก เป็นการเฉพาะ

ในการนี้รัฐสภาจึงได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ขึ้นใช้บังคับ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรม รวมทั้ง การลักพาตัวเด็ก เพื่อการค้าหรือการอื่นใด

2) เด็กที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก เด็กที่มีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก คือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส การสมรสจะต้องมีการจดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากเป็นการสมรสโดยพฤตินัย (De Facto Relationship) ไม่อยู่ในความหมายนี้ เด็กที่เข้าสู่กระบวนการสงเคราะห์ คุ้มครอง สวัสดิภาพหรือส่งเสริมความประพฤติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก จะต้องมีอายุยังไม่ครบ 18 ปี บริบูรณ์ แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ หรือส่งเสริมความประพฤติตามกฎหมายแล้ว แม้ภายหลังเด็กมีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ ก็หาให้เด็กสิ้นสิทธิที่จะได้รับการสงเคราะห์หรือทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือรัฐไม่มีอำนาจคุ้มครองสวัสดิภาพหรือส่งเสริมความประพฤติ

3) สรุปสาระสำคัญ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์มีดังต่อไปนี้

- เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า
- เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
- เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใดๆ เช่น ถูกจำคุก กักขัง พิกار ทูพพลภาพ เจ็บป่วยเรื้อรัง ยาจน เป็นผู้เยาว์ หย่า ถูกทิ้งร้าง เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท
- เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสมอันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล
- เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรม หรือตกอยู่ในภาวะอื่นใดอันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมอันดีหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- เด็กพิกار
- เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก
- เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ผู้ปกครองต้องไม่กระทำการ ดังต่อไปนี้
 - ทอดทิ้งเด็กไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กหรือสถานพยาบาลหรือไว้กับบุคคลที่รับจ้างเลี้ยงเด็กหรือสถานที่สาธารณะหรือสถานที่ใด โดยเจตนาที่จะไม่รับเด็กกลับคืน
 - ละทิ้งเด็กไว้ ณ สถานที่ใด ๆ โดยไม่จัดให้มีการป้องกันดูแลสวัสดิภาพหรือให้การเลี้ยงดูที่เหมาะสม
 - จงใจหรือละเลยไม่ให้อะไรที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต หรือสุขภาพอนามัย จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

- ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก
- ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่เป็นการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำต่อเด็กไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ดังต่อไปนี้
 - กระทำ หรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก
 - จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตหรือการรักษาพยาบาลแก่เด็กที่อยู่ในความดูแลของตน จนน่าจะเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของเด็ก
 - บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติตน ไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำผิด
 - โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ด้วยประการใด เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้แก่บุคคลอื่นที่มีโชฎυχิตของเด็ก เว้นแต่เป็นการกระทำของทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว
 - บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม ยินยอม หรือกระทำด้วยประการใดให้เด็กไปเป็นขอทาน เด็กเร่ร่อนหรือใช้เด็กเป็นเครื่องมือในการขอทานหรือการกระทำผิดหรือกระทำด้วยประการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก
 - บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือให้กระทำการใดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าอันมีลักษณะเป็นการขัดขวางต่อพัฒนาการของเด็ก ใช้ หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนันไม่ว่าชนิดใดหรือเข้าไปในสถานที่เล่นพนัน สถานค้าประเวณีหรือสถานที่ที่ห้ามมิให้เด็กเข้า
 - บังคับ ชูเชิญ ใช้ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันมีลักษณะลามกอนาจารไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนหรือเพื่อการใด
 - จำหน่าย แลกเปลี่ยนหรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก เว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ ผู้ใดฝ่าฝืน โทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ปรับไม่เกิน 30,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองโดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ผู้ใดฝ่าฝืน โทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีผู้ปกครองตกอยู่ในอำนาจไม่อาจให้การอุปการะเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือผู้ปกครองกระทำการอันใดน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพ หรือ

ขัดขวางต่อการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบ หรือจำเป็นอย่างอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หรือป้องกันมิให้เด็กได้รับอันตราย หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการให้การสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ใดพบเห็นเด็กตกอยู่ในสภาพจำต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพตามหมวด 3 และหมวด 4 จะต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก โดยมีชักช้า แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับตัวไว้รักษาพยาบาล ครู อาจารย์ หรือนายจ้าง ซึ่งมีหน้าที่ดูแลเด็กที่เป็นศิษย์หรือลูกจ้าง จะต้องรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทราบโดยมิชักช้า หากเป็นที่ปรากฏชัดหรือน่าสงสัยว่าเด็กถูกทารุณกรรมหรือเจ็บป่วย เนื่องจากการเลี้ยงดูโดยมิชอบ การแจ้งหรือการรายงานตามมาตรา ๓ เมื่อได้กระทำโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง

ในกรณีที่ผู้ปกครองซึ่งได้รับเด็กกลับมาอยู่ในความดูแลมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่า จะให้การเลี้ยงดูด้วยมิชอบแก่เด็กอีก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครอง หากผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำก็ให้ยื่นคำขอต่อปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี เพื่อเรียกผู้ปกครองมา ทำทัณฑ์บนว่าจะไม่กระทำการอันใดอันมีลักษณะเป็นการให้การเลี้ยงดูโดยมิชอบแก่เด็กอีกและให้วางประกันไว้เป็นจำนวนเงินตามสมควรแก่ฐานะรูป แต่จะเรียกประกันไว้ได้ไม่เกินระยะเวลาสองปี ถ้ากระทำผิดทัณฑ์บนให้รับเงินประกันเป็นของกองทุนคุ้มครองเด็ก

พระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถคุ้มครองเด็กที่อาจถูกลักพาตัวไปในทางไม่ดี ของคนร้าย หรือจากการเลี้ยงดูที่ไม่ดีของผู้ปกครองซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งเช่นกันที่ทำให้เด็กหนี ออกจากการดูแลของผู้ปกครอง เข้าสู่ระบบของคนหายและกลายเป็นปัญหาสังคมต่อไป

1.6 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

การค้าประเวณีมีสาเหตุสำคัญมาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้ทำการค้าประเวณีส่วนมากเป็นผู้ซึ่งด้อยสติปัญญาและการศึกษา สมควรลดโทษผู้กระทำการค้าประเวณี และเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรม ฟื้นฟูจิตใจ การบำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตและในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการปราบปรามการค้าประเวณี และเพื่อคุ้มครองบุคคลโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อาจถูกล่อลวงหรือชักพาไป เพื่อการค้าประเวณี สมควรกำหนดโทษบุคคลซึ่งกระทำ ชำเราโสเภณีเด็กในสถานการค้าประเวณี บุคคลซึ่งหารายได้จากการค้าประเวณีของเด็กและ เยาวชนและบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจในการจัดหาผู้อยู่ในความ ปกครองไปเพื่อการค้า ประเวณีกับให้อำนาจศาลที่จะถอนอำนาจปกครองของบิดา มารดา หรือ

ผู้ปกครองของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็ก เพราะเหตุที่มีส่วนร่วมรู้เห็นเป็นใจให้ผู้อยู่ในความปกครองกระทำการค้า ประเวณี นอกจากนั้นในปัจจุบันปรากฏว่าได้มีโฆษณาชักชวนหรือแนะนำตัวทางสื่อมวลชนใน ลักษณะที่เห็นได้ว่าเป็นการเรียกร้องการติดต่อในการค้าประเวณีกันอย่างแพร่หลาย สมควรกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

- สาระสำคัญมีดังนี้ (ออนไลน์เว็บไซต์กฎหมายดอทคอม,2552,<http://www.kodmhai.com>)
- 1) กระทำซ้ำเรา หรือกระทำการอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น (มาตรา 8)
 - 2) เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไป โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ประทุษร้าย เพื่อการค้าประเวณี (มาตรา 9)
 - 3) บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รู้เห็นเป็นใจให้คนพาบุตรผู้เยาว์ของตนไปทำการค้าประเวณี (มาตรา 10)
 - 4) เจ้าของ ผู้ดูแล ผู้จัดการ หรือผู้ควบคุมกิจการการค้าประเวณี (มาตรา 11)
 - 5) หน่วงเหนี่ยว กักขัง กระทำอื่นใดให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกายหรือทำร้ายร่างกาย หรือ
 - 6) ชูเชิญด้วยประการใด ๆ ที่จะใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อข่มขืนใจให้ผู้อื่นนั้นกระทำการค้าประเวณี (มาตรา 12)
 - ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัสหรือตายต้องรับโทษหนักขึ้น (มาตรา 12 วรรคสอง)
 - ผู้สนับสนุนรับโทษเช่นเดียวกับตัวการ (มาตรา 12 วรรคสาม)
 - ถ้าผู้กระทำความผิด ผู้สนับสนุนเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจพนักงานเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ในสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองฯ รับโทษหนักขึ้น (มาตรา 12 วรรคสี่)

1.7 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ผู้เขียนได้สรุปเนื้อหาสำคัญของกฎหมายดังกล่าวไว้ดังนี้ (ออนไลน์เว็บไซต์กฎหมายดอทคอม,2552,<http://www.kodmhai.com>)

- 1) นำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นอุปการะหรือช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร (มาตรา 63)
- 2) เจ้าของยานพาหนะ หรือผู้ควบคุมพาหนะไม่นำยานพาหนะผ่านเข้า – ออกตามช่องทางที่กำหนดตาม มาตรา 23 และภายในพาหนะนั้น มีคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ให้สันนิษฐานว่าทำความผิดตามวรรคแรก (มาตรา 63 วรรคสอง)
- 3) รู้ว่าคนต่างด้าวคนใดเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนฯ ให้เข้าพักอาศัย ชอนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ๆ เพื่อให้คนต่างด้าวนั้นพ้นจากการจับกุม (มาตรา 64)
- 4) ให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนฯ เข้าพักอาศัย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ารู้ว่าจะคนต่างด้าวนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนฯ (มาตรา 64 วรรคสอง)

1.8 พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528

ผู้เขียนได้สรุปเนื้อหาสำคัญของกฎหมายดังกล่าวไว้ดังนี้ (ออนไลน์เว็บไซต์กฎหมายดอทคอม,2552,<http://www.kodmhai.com>)

- 1) จัดหางานให้คนหางานที่ในประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 8)
- 2) จัดหางานให้คนงานเพื่อไปทำงานต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 30)
- 3) หลอกลวงคนไปทำงานต่างประเทศ (มาตรา 91 ตรี)

1.9 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

ผู้เขียนได้สรุปเนื้อหาสำคัญของกฎหมายดังกล่าวไว้ดังนี้ (ออนไลน์เว็บไซต์กฎหมายดอทคอม,2552,<http://www.kodmhai.com>)

หมวด 3 การใช้แรงงานหญิง – มาตรา 38 – 43

หมวด 4 การใช้แรงงานเด็ก – มาตรา 44 – 52 สาระสำคัญหลัก ๆ ประกอบด้วย

- พระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างให้ได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมและสวัสดิการที่เหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด

- ลูกจ้างสามารถเรียกร้องค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าแรงอันเกิดจากการทำงานหรือค่าความเสียหายอันเกิดจากงานได้

- การดำเนินการร้องขอค่าจ้าง ให้แจ้งต่อผู้ตรวจแรงงานท้องที่ หรือร้องต่อศาลแรงงาน กรณีที่แจ้งต่อผู้ตรวจแรงงานท้องที่แล้วไม่เป็นผลหากลูกจ้างเสียชีวิต ทายาทสามารถรับแทนได้

- กรณีบังคับใช้แรงงาน ลูกจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าแรงงานได้ตามอัตราค่าแรงขั้นต่ำ

ผู้ฝ่าฝืน มีโทษตาม มาตรา 144 หรือ 148 แล้วแต่กรณี ซึ่งบุคคลที่สูญหายหรือถูกลักพาตัวจำนวนมากถูกนำไปเพื่อการค้าประเวณี ไม่ว่าจะเป็นคนต่างด้าวหรือคนไทยที่ขาดความรู้ก็มักจะถูกหลอกลวงได้ง่าย พระราชบัญญัตินี้สามารถช่วยคุ้มครองบุคคลเหล่านี้ได้ และช่วยในการต่อต้านการค้ามนุษย์ด้วย

1.10 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญ ดังนี้ (ประกาศราชกิจจานุเบกษา, 10 สิงหาคม 2550)

1) กำหนดนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจหรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัวหรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

2) กำหนดให้ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบล้างความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น และหากการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้

3) กำหนดให้บุคคลที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นใดที่พบเห็น หรือทราบการกระทำรุนแรงในครอบครัว มีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยจะแจ้งด้วยวาจา เป็นหนังสือ โทรศัพท์ หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ และการแจ้งโดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครอง และไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบในทางแพ่งทางอาญา และทางปกครอง

4) ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือมิได้มีการร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่ผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ

5) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำการสอบสวนโดยเร็วหลังจากได้มีการร้องทุกข์ และให้พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลภายในเวลาที่กำหนด หากมีเหตุจำเป็นให้ขอผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกินหกวัน แต่ต้องไม่เกินสามคราวและในขณะที่สอบปากคำพนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำความรุนแรงร้องขอร่วมด้วย เว้นแต่มีกรณีจำเป็นเร่งด่วน แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

6) กำหนดห้ามมิให้ลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีการใดๆ ซึ่งภาพ เรื่องราวหรือข้อมูลใด ๆ อันจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง หลังจากมีการแจ้งเหตุแล้ว หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามที่กำหนด

7) กำหนดให้ศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงเป็นการชั่วคราว ซึ่งรวมถึงการขอใช้เงินช่วยเหลือ การห้ามผู้กระทำความรุนแรงเข้าไปในที่พำนักของครอบครัว ห้ามเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว วิธีการดูแลบุตร และอาจแก้ไขเพิ่มเติม มาตรการได้ตามเหตุการณ์หรือพฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และผู้มีส่วนได้เสียอาจอุทธรณ์ต่อศาลได้ โดยให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด และหากมีการฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามที่กำหนด

8) กำหนดให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับกับวิธีพิจารณา การยื่นและการรับฟังพยานหลักฐานในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้บัญญัติไว้ โดยอนุโลม

9) กำหนดให้ในการพิจารณาพิพากษาคดีให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมกัน โดยอาจตั้งผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งการเปรียบเทียบดังกล่าวต้องคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว โดยให้คำนึงถึงหลักการตามที่กำหนด

10) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี จะพบว่าผู้สูญหายหรือถูกลักพาตัวนั้นส่วนใหญ่จะ ตกไปอยู่กับบุคคลที่ขอใช้ความรุนแรง หรือกระทำทารุณกรรม ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ก็มีความ เกี่ยวข้องเช่นกัน

1.11 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

กฎหมายฉบับนี้กำหนดความผิดมูลฐานว่า ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวล กฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็ก และผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วย มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิง และเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพา ไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีหรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการ ค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี (พระราชบัญญัติป้องกันป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 2542,สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ออนไลน์ www.mof.co.th)

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า เงิน หรือทรัพย์สินที่ ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือจากการสนับสนุน หรือช่วยเหลือการกระทำซึ่ง เป็น ความผิดมูลฐาน รวมทั้งเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆ ซึ่ง เงินหรือทรัพย์สิน จากการกระทำความผิดมูลฐาน รวมทั้งดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินนั้นด้วย ซึ่ง ผู้กระทำความผิดได้กระทำให้เข้าข่ายการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ดังนี้ (พระราชบัญญัติป้องกันป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน 2542,สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินออนไลน์ www.mof.co.th)

1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อ ซุกซ่อนหรือปกปิด แหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการ กระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

2) กระทำด้วยประการใดๆเพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ถือว่า ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

กฎหมายฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายสำหรับตัดเส้นทางทางการเงินสำหรับผู้กระทำ ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะเข้าข่ายความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การลักพาตัวคนเพื่อการค้า ประเวณีหรือการอนาจารต่างๆ มิให้ดำเนินการได้สะดวก

สรุปได้ว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักพาคนในปัจจุบันมักเกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการล่อลวงหรือชักพาไปเพื่อสนองความใคร่ของตนหรือของผู้อื่นหรือ เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น มีแนวโน้มในการขยายขอบเขตโดยไม่จำกัดเฉพาะ

หญิง หรือเด็กหญิงแต่ยังกระทำต่อชายหรือเด็กชายด้วย และไม่จำกัดอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะแต่กระทำในทุกๆ ส่วนของโลก โดยมีลักษณะของการกระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ตั้งแต่ พ.ศ.2539 เป็นต้นมา กฎหมายไทยได้รับการปรับปรุงเพื่อให้มีผลในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในด้านกฎหมายสารบัญญัติ โดยขยายความผิดที่เกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ซึ่งเดิมกำหนดคุ้มครองเฉพาะหญิงและเด็กหญิงรวมถึงเด็กชายด้วย นอกจากนี้ยังให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่อายุไม่เกินสิบแปดปีไว้เป็นพิเศษ โดยเป็นการแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาและตรากฎหมายพิเศษในเรื่องนี้ ที่สำคัญ คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

2. กฎหมายเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามเด็กหาย

ครอบครัวเด็กที่หายไปเนื่องจากมีบุคคลอื่นพาไป ซึ่งเข้าข่ายความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ในเบื้องต้นทางครอบครัวเด็กควรสืบหาข้อมูลของผู้ที่พรากเด็กหรือผู้เยาว์นั้นไปเสียก่อนเพื่อประนีประนอมยอมความกันในเบื้องต้นก่อนที่จะมีการแจ้งความดำเนินคดี เนื่องจากการกระทำความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์นั้น ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจรับเป็นคดีอาญาแล้วจะไม่สามารถยอมความกันได้อีก ดังนั้น ควรจะมีการประนีประนอมยอมความกับผู้พาเด็กหรือผู้เยาว์ไปเสียก่อนเพราะการพูดคุยเพื่อตกลงกันนั้นจะทำให้เรื่องต่างๆ คลี่คลายลงได้ และเป็นการลดความเสี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กที่หายไปด้วย ทั้งนี้การประนีประนอมยอมความกันดังกล่าว สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยให้ได้ โดยทางครอบครัวควรแจ้งความต้องการกับตำรวจว่าขอให้เป็นคนกลางช่วยไกล่เกลี่ยปัญหาดังกล่าวให้ก่อน หากตกลงกันไม่ได้ถึงจะแจ้งความดำเนินคดีอาญาต่อไป ดังนี้ (ศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์,ออนไลน์. www.backtohome.org)

ความผิดอาญาฐานพรากเด็ก

ลักษณะความผิดและการดำเนินการ

เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงสิบห้าปี ที่หายไปเนื่องจากถูกบุคคลอื่นพาไปจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองดูแลโดยไม่มีเหตุอันสมควร การกระทำเช่นนั้นถือว่าเป็นความผิดฐานพรากเด็กตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 317 ในกรณีดังกล่าวทางครอบครัวควรสืบหาข้อมูลของผู้ที่พรากเด็กไปในเบื้องต้นก่อนเพื่อยืนยันว่ามีการพรากเด็กไปจริง จากนั้นจึงไปดำเนินการแจ้งความอาญาในความผิดฐานพรากเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 ซึ่งมีใช้การแจ้งความคนหายธรรมดา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลในรูปคดีในการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำและเกิดกระบวนการติดตามในทางคดีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

ลักษณะความผิดและการดำเนินการ

ผู้เยาว์อายุตั้งแต่สิบห้าปีแต่ไม่เกินสิบแปดปี ที่หายไปเนื่องจากถูกบุคคลอื่นพาไปจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองดูแล ไม่ว่าผู้เยาว์นั้นจะเต็มใจไปด้วยหรือไม่ก็ตามการกระทำเช่นนั้น ถือว่าเป็นความผิดฐานพรากผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 318-319

ในกรณีดังกล่าว ทางครอบครัวควรสืบหาข้อมูลของผู้ที่พรากผู้เยาว์ไปในเบื้องต้นก่อน เพื่อยืนยันว่ามีการพรากผู้เยาว์ไปจริง จากนั้นจึงไปดำเนินการแจ้งความอาญาในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 318-319 ซึ่งมีใช้การแจ้งความคนหายธรรมดา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลในรูปคดีในการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำและเกิดกระบวนการติดตามในทางคดีที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อสังเกตในการแจ้งความเด็กหายในกรณีการกระทำความผิดฐานพรากเด็ก/พรากผู้เยาว์

1. ครอบครัวเด็กที่หายไปจะต้องหาข้อมูลของผู้ต้องสงสัยที่พรากเด็กหรือผู้เยาว์ไปในเบื้องต้น เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงว่าได้มีการกระทำความผิดโดยการพรากเด็กหรือผู้เยาว์ไปจริง
2. การแจ้งความที่สถานีตำรวจมิใช่การแจ้งความเรื่องเด็กหายธรรมดา แต่การแจ้งความดังกล่าวต้องระบุว่าประสงค์จะดำเนินคดีในฐานความผิดพรากเด็ก/ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 - 319 โดยต้องการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
3. ต้องนำบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ดังกล่าวไปยืนยันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับแจ้งความด้วยในฐานะพยาน ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่รู้เห็นพฤติกรรมซึ่งเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ
4. ควรสอบถามและติดตามผลของการดำเนินคดีโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกหมายเรียกผู้ต้องสงสัยมาสอบปากคำ การเรียกสอบปากคำพยานเพิ่มเติมและการออกหมายจับผู้ต้องหา
5. เมื่อทางครอบครัวทราบข้อมูลใดๆ เพิ่มเติม ต้องรีบแจ้งให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีทราบทันทีเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน

การแจ้งความกรณีเด็กหายถือว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนมาก ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะหายไปเพราะสาเหตุใดก็ตาม เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็กที่หายไป ทั้งนี้ จึงต้องนำกลไกทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ในการติดตามเด็กกลับคืนสู่ครอบครัว การปรับข้อเท็จจริงให้คนหายเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญา

กรณีการแจ้งความเด็กหายนั้น ทางครอบครัวควรวิเคราะห์หรือจำแนกสาเหตุการหายไปของเด็กในความปกครองเสียก่อนในเบื้องต้น เพื่อนำข้อเท็จจริงดังกล่าวแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้ การนำมาตรการทางด้านกฎหมายมาปรับใช้นั้น ก็เพื่อทำให้เกิดผลในรูป

ของคดีหรือเพิ่มความสำคัญของเรื่องดังกล่าวในกรณีที่ข้อเท็จจริงนั้นมีใช้คดีอาญา เช่น เด็กที่หายออกจากบ้านไปด้วยตนเองเพราะติดเกม เป็นต้น

สาเหตุที่ต้องมีการปรับข้อเท็จจริงให้เป็นคดีอาญานั้น ก็เนื่องจากการเพิ่มอำนาจสอบสวนและอำนาจสืบสวนของเจ้าหน้าที่ในการติดตามตัวเด็กให้กลับคืนสู่ครอบครัว

กฎหมายที่นำมาปรับใช้สำหรับกลไกในการติดตามเด็กหาย

ในกรณีที่มีการหายตัวไปของเด็กจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง จากประเภทการหายโดยการลักพาตัว ล่อลวงเพื่อทางเพศ ล่อลวงเพื่อแรงงานและเรื่องชู้สาว ให้นำกฎหมายอาญามาปรับใช้เมื่อแจ้งความเด็กหายในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 317-319 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ส่วนในกรณีที่เด็กหายออกจากบ้านไปเนื่องจากสาเหตุติดเกม ติดแชทไลน์ทางโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ต ในกรณีที่ยังไม่สามารถระบุสาเหตุได้ กรณีการหายดังกล่าวยังไม่ถือว่าเป็นคดีจึงนำพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กมาปรับใช้ในการติดตามเด็กหาย

กลไกพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กในการติดตามเด็กหาย

ครอบครัวเด็กหายสามารถหยิบยกกฎหมาย พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ใช้อำนาจในการติดตามเด็กหายได้ทุกกรณี โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาก็ได้ เพราะเด็กทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ดังนั้น เมื่อครอบครัวไปแจ้งความเด็กหายแล้วจึงทำให้มีสิทธิในการร้องขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือในการติดตามหาเด็กคนดังกล่าวต่อไป โดยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กถือว่าเด็กที่หายออกจากบ้านไปนั้น “เป็นเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” และ “เป็นเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ” จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการติดตามตัวเด็กหายกลับคืนสู่ครอบครัว

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยจับกุมผู้ที่เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยมีลักษณะของการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือเป็นการให้เงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองการกระทำที่เป็นการค้ามนุษย์ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้/ผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้มีการยินยอมแก่ผู้กระทำผิดในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิต/เผยแพร่วัตถุ/สื่อลามก การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงาน/บริการ

3. ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนถูกลักพาตัวหรือคนหาย

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงและได้คืน” แสดงขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับแจ้งคดีคนหายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้อ	ระเบียบที่ใช้อยู่ปัจจุบัน
405	<p>เมื่อมีผู้มาแจ้งเกี่ยวกับคนพลัดหลง ให้ผู้มีหน้าที่รับแจ้งรีบดำเนินการรับแจ้งลงรายงานประจำวัน หรือบันทึกข้อความไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายทันทีตามแบบ วท.๑๒/๑-ต.๓๒๖ ทำระเบียบนี้ พร้อมกับให้ซักถามสาเหตุแห่งการหาย จากผู้แจ้งให้ได้ความละเอียดชัดเจน แล้วจัดการต่อไปนี้</p> <p>ก. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งภายในเขตจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ให้รีบติดต่อแจ้งเรื่องราวคนหายพลัดหลง ไปยังกองกำกับการวิทยุและศูนย์รวมข่าว และกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนเพื่อดำเนินการติดตามค้นหา แล้วให้ออกรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายนี้ จำนวน ๒ ฉบับ เก็บรวมเรื่องเข้าเล่มไว้ ณ รับแจ้ง ๑ ฉบับ ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร ๑ ฉบับ</p> <p>ข. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งในเขตจังหวัดอื่น ให้ออกรายงานนี้ ๔ ฉบับ เก็บรวมเรื่องไว้ ณ ที่แจ้ง ๑ ฉบับ ส่งวิทยาการจังหวัด ๑ ฉบับ กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต ๑ ฉบับ และกองทะเบียนประวัติอาชญากร ๑ ฉบับ</p> <p>ค. การส่งรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย ให้จัดการส่งไปทันทีพร้อมด้วยรูปถ่าย (ถ้ามี) ให้พนักงานสอบสวน หรือผู้รับแจ้งลงชื่อรับรองไว้หลังรูปถ่าย และบันทึกว่า ถ่ายเมื่อ วัน เดือน ปีใดและให้แนะนำกับผู้แจ้งด้วยว่า ถ้าได้ตัวคนหายคืนมาแล้วให้รีบแจ้งถอนที่สถานีตำรวจที่ใกล้เคียง เพื่อแจ้งกองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบ และปฏิบัติตามระเบียบต่อไป</p>
406	<p>ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่า คนหายพลัดหลงนั้นถูกล่อลวงลักพาไป ให้รีบจัดตำรวจออกติดตามตลอดจนดำเนินการใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อกับตำรวจท้องที่ ตำรวจทางหลวง ตำรวจรถไฟสกัดค้นตามด่านใกล้เคียงหรือจัดที่เป็นปลายทางยานพาหนะจะผ่านไป โดยด่วน</p>

ตารางที่ 3 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ในปัจจุบัน
406 (ต่อ)	ถ้าการสอบสวนรับแจ้งนั้น มีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อมั่นว่าจะเกี่ยวข้องกับ การเมือง นอกจากดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ทำการสอบสวนมูลกรณีโดยละเอียด และ รายงานด่วนเป็นหนังสือถึงกรมตำรวจ ๒ ชุด เพื่อพิจารณาสั่งการให้ตำรวจสันติบาล ดำเนินการสืบสวนสอบสวนติดตามเป็นพิเศษต่อไป ในการดำเนินการสอบสวนจะติดต่อ ผู้บังคับการตำรวจสันติบาลไปร่วมการสอบสวนหรือส่งตัวผู้แจ้ง ไปให้ผู้บังคับการ ตำรวจสันติบาลสอบสวนแล้วแต่กรณีและเฉพาะรายก็ได้ เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้ รายงานกรมตำรวจทราบอีกครั้งหนึ่ง
407	ถ้าผู้แจ้งสงสัยว่าคนหายจะถูกทำร้ายถึงตาย หรือตายด้วยเหตุอื่น ๆ ให้พนักงาน สอบสวนส่งตัวผู้แจ้งไปดูรูปถ่ายตำหนิของคนตายไม่ทราบชื่อ ที่กองทะเบียนประวัติ อาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต หรือวิทยาการจังหวัด แล้วแต่กรณี
408	ให้สารวัตรใหญ่, สารวัตร ผู้บังคับกองหรือหัวหน้าสถานีตำรวจ สั่งมอบหมายตำรวจในสถานีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบติดตามหาคนหาย โดยให้ไป รู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคนหายและหมั่นไปติดต่อเยี่ยมเยียนเป็น ระยะเวลาทุก ๗ วัน, ๑๕ วัน, ๑ เดือน, ๒ เดือน, และ ๓ เดือน เมื่อครบกำหนด ๓ เดือน แล้ว หากยังไม่ทราบหรือได้ตัวคนหายคืนให้ สารวัตรใหญ่, สารวัตร ผู้บังคับกองหรือ หัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลการติดต่อ เยี่ยมเยียน ตามแบบ วท.๑๒/๑-ต.๓๒๖ ท้ายทะเบียนนี้ไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำหรับส่วนภูมิภาคนั้น ให้รายงาน ไปยังกองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัดอีกด้วย เมื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และ วิทยาการจังหวัด ได้รับรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายหรือได้คืนแล้ว ให้ดำเนินการ ออกประกาศโฆษณา หรือแจ้งถอนประกาศโดยรีบด่วน และให้มีหน้าที่ติดต่อ ประสานงาน กับหน่วยงานที่รับแจ้งคนหาย เพื่อให้ได้ทราบถึงผลการสืบสวนติดตาม และเพื่อความแน่ชัดถึงสาเหตุแห่งการหายและได้คืน ตลอดจนผล
409	ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้นให้หัวหน้า หน่วยงานที่ได้รับประกาศแจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงาน หรือตุ้ยยามตลอดจนที่สาธารณะ หรือที่ชุมนุมชน เช่นสถานีรับส่งผู้โดยสาร หรือเรือ เป็นต้น

ตารางที่ 3 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ในปัจจุบัน
410	<p>เมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือมีผู้นำคนพลัดหลงมาส่งยังหน่วยงานใดให้ลงรายงานประจำวันรับตัวไว้ แล้วจัดการตรวจสอบกับประกาศสืบหากคนหายว่า ตรงกับรายงานที่มีผู้ใดแจ้งหายบ้างหรือไม่</p> <p>(๑) ถ้าปรากฏว่า ตรงกับรายงานที่รับแจ้งหายไว้ ให้จัดตำรวจนำตัวส่งไปยังหน่วยงานที่รับแจ้งหายนั้นเพื่อดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครอง หรือญาติให้มารับตัว โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้</p> <p>ก. ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตของสถานีตำรวจใดให้เป็นหน้าที่ของตำรวจสถานีนั้น นำคนหายพลัดหลงส่งคืนผู้ปกครอง หากคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในส่วนภูมิภาคให้นำส่งกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หากอายุเกิน ๑๗ ปี ให้นำส่งกรมประชาสงเคราะห์</p> <p>ข. ในส่วนภูมิภาค ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดนั้น ให้ตำรวจสถานีที่รับตัวเป็นผู้นำส่งผู้ปกครอง หรือตำรวจสถานีที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่แล้วแต่กรณี หากมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ให้นำส่งยังสถานีตำรวจที่คนหายพลัดหลง มีภูมิลำเนาอยู่แล้วรายงานให้ผู้กำกับการทราบ</p> <p>ก่อนนำส่งให้ตำรวจสถานีที่ได้รับตัวหรือพบคนหายพลัดหลงวิฑูหรือติดต่อกับสถานีตำรวจ ที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อติดต่อหรือแจ้งให้ผู้ปกครองไปรับตัวคนหายพลัดหลง</p> <p>หากผู้ปกครองไปรับไม่ได้หรือขัดข้อง ให้ตำรวจสถานีที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ วิฑูหรือแจ้งขัดข้องทราบ เพื่อให้ตำรวจสถานีที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงนั้น จัดตำรวจนำส่งระหว่างการเดินทางติดต่อให้นำคนหายพลัดหลงไปฝากไว้ที่หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์เป็นการชั่วคราว</p> <p>(๒) ถ้าปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานใดรับแจ้งหายไว้ ก่อนดำเนินการใดๆให้นำตัวคนพลัดหลงไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อถ่ายรูปและจดจำตำหนิรูปพรรณออกประกาศโฆษณาสืบหาผู้ปกครองหรือญาติ</p> <p>คนหายพลัดหลงที่ได้ดำเนินการตามกล่าวข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่สามารถนำส่งผู้ปกครองหรือญาติ ให้นำส่งประชาสงเคราะห์ ประชาสงเคราะห์จังหวัดหรือประชาสงเคราะห์อำเภอที่ใกล้เคียงเพื่อความอนุเคราะห์คุ้มครองต่อไป</p>

ตารางที่ 3 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ในปัจจุบัน
410 (ต่อ)	<p>ระหว่างที่ดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดูแลคนพลัดหลงไว้ที่สถานีตำรวจไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง</p> <p>ให้ตำรวจสถานีที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ วิทยุหรือแจ้งข้อขัดข้องทราบ เพื่อให้ตำรวจสถานีที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงนั้นจัดตำรวจนำส่งระหว่างการเดินทางติดต่อให้นำคนหายพลัดหลงไปที่หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์เป็นการชั่วคราว</p> <p>๒) ถ้าปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานได้รับแจ้งหายไว้ ก่อนดำเนินการใดๆ ให้ นำตัวคนพลัดหลงไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรหรือกองกำกับการตำรวจวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อถ่ายรูปและจดจำตำหนิรูปพรรณออกประกาศโฆษณาสืบหาผู้ปกครองหรือญาติคนหายพลัดหลงที่ได้ดำเนินการตามกล่าวข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่สามารถนำส่งผู้ปกครองหรือญาติให้นำส่งประชาสงเคราะห์จังหวัดหรือประชาสงเคราะห์อำเภอที่ใกล้เคียงเพื่อให้ความอนุเคราะห์คุ้มครองต่อไป</p> <p>ระหว่างที่ดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดูแลคนพลัดหลงไว้ที่สถานีตำรวจไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง</p>
411	<p>ในกรณีที่ติดตามพบตัวคนหาย หรือมีผู้มาแจ้งว่า ได้พบตัวคนหายแล้วด้วยประการใดก็ตามให้พนักงานสอบสวนพยายามซักถามถึงสาเหตุที่หายไปอย่างแท้จริงตลอดจนการใช้ชีวิตระหว่างที่หายและให้การอบรมสั่งสอนมิให้หลบหนีไปอีก ถ้าหากไม่สามารถที่จะซักถามหรืออบรมสั่งสอนแก่ตัวผู้หายได้ก็แนะนำให้แก่ผู้แจ้ง หรือผู้ปกครองให้ดำเนินการอบรมสั่งสอนแทนแล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานแจ้งผลการได้ตัวคืนตามแบบ วท.๑๒/๒ - ต.๓๒๖ และรีบส่งรายงานนี้ไปยังหน่วยงานตามที่ได้เคยรับแจ้งรายงานคนหายให้ทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือพบตัวเพื่อจัดการถอนประกาศต่อไป</p>
412	<p>ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร รวบรวมสถิติคนหายพลัดหลงและได้คืนทั่วราชอาณาจักรตามลำดับกองบังคับการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งเป็นชาย , หญิง, เด็ก และผู้ใหญ่ เฉพาะเด็กและเยาวชนให้แยกตามลำดับอายุ พร้อมด้วยข้อมูลต่างๆ จากรายงาน เสนอกรมตำรวจทราบทุกกระยะ ๖ เดือน คือ สิ้นเดือนมิถุนายนและสิ้นเดือนธันวาคมของปี เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาป้องกันและปราบปราม</p>

ตารางที่ 3 ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน (ต่อ)

ข้อ	ระเบียบที่ใช้ในปัจจุบัน
412 (ต่อ)	ให้สำนักงานสถิติ กรมตำรวจ ร่วมดำเนินการตามวรรคต้น โดยอนุโลม ในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาไปตรวจราชการที่สถานีตำรวจใดให้ เรียกตรวจรูปพรรณคนหายของ สถานีตำรวจนั้น เพื่อช่วยกำชับการติดตามสืบสวนหาตัวเด็กหรือเยาวชนที่ยังไม่ได้คืน และให้บันทึกผลการ ตรวจไว้ในสมุดตรวจผู้ใหญ่ทุกครั้ง”

จากรายละเอียดของประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงและได้คืน” ในตารางที่ 3 จะพบว่าเป็นระเบียบเดิมที่ใช้กันมายาวนานกว่า 40 ปี จนถึงปัจจุบันยังไม่เคยมีการแก้ไขปรับปรุงมาก่อน ทำให้ข้อความบางคำที่ปรากฏในระเบียบฯ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหน่วยงานบางแห่งในสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปแล้ว ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงควรมีการปรับปรุงประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีดังกล่าว ตั้งแต่ข้อ 405 ถึง 412 แต่ยังไม่คงเนื้อหาหลักไว้โดยปรับเปลี่ยนเฉพาะชื่อหน่วยงาน หรือตำแหน่งที่เปลี่ยนไป ประกอบกับการติดตามตัวคนหายนั้นสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยและรวดเร็วแตกต่างจากในอดีต เช่น การประกาศหาตัว คนหายพลัดหลงนั้นใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากใช้วิธีการประกาศโดยใช้ระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน เช่น การประกาศผ่านทางสื่อโทรทัศน์ สถานีวิทยุต่าง ๆ เช่น จ.ส.100 หรืออินเทอร์เน็ตหรือการส่งข้อความผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ (มือถือ) ซึ่งถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจประสบผลสำเร็จในการสืบสวนสอบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจากโครงการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย จึงได้ทำการประชุมขึ้นเพื่อแก้ไขประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ในวันอังคารที่ 23 ธันวาคม 2551 ระหว่างเวลา 09.00 -12.00 น. ณ ห้องประชุมบริหาร กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ จังหวัดนครปฐม ผู้เข้าร่วมประชุม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ประกอบด้วย คณาจารย์ที่มีความรู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสืบสวนสอบสวนจากกลุ่มงานวิชาการกฎหมายและกลุ่มงานวิชาการสืบสวนและสอบสวน โรงเรียนนายร้อยตำรวจ พนักงานสอบสวนจากสถานีตำรวจในเขตพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรภาค 7 และเจ้าหน้าที่มูลนิธิกระจกเงา ซึ่งมีประสบการณ์ในการสืบสวนติดตามคนหาย เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรวบรวมระเบียบ หรือข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนติดตามคนหายใน

ปัจจุบัน และเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสภาวการณปัจจุบัน

ประเด็นในการพิจารณาคือ กรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากพนักงานสอบสวนบางนายไม่ทราบว่าระเบียบดังกล่าวยังมีการใช้งานอยู่หรือไม่ และบางนายไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว โดยในบางครั้งไม่รับแจ้งความและ/หรือไม่ลงประจำวันรับแจ้งความไว้เป็นหลักฐาน สร้างความเสียหายให้กับผู้เสียหายและสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นอย่างมาก แนวทางแก้ไขก็คือ การดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้พนักงานสอบสวนทั่วประเทศเกิดความตระหนักและใส่ใจในความรับผิดชอบต่อการรับแจ้งความคดีคนหาย พร้อมทั้งขอให้ผู้บังคับบัญชาคอยกำกับ ดูแล และตรวจสอบการทำงานของพนักงานสอบสวนในคดีเกี่ยวกับ คนหายพลัดหลงโดยกำชับให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบ ฯ อย่างเคร่งครัด หากเกิดความเสียหายหรือบกพร่องจะต้องดำเนินการพิจารณาทัณฑ์ทางวินัย และบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

1) พนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งกรณีคนหายจะต้องทำสำนวนการสอบสวนคดีคนหายทุกราย พร้อมทั้งมีเลขรับคดีและลงประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้เป็นหลักฐานด้วย และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่และให้ความสำคัญต่อคดีเพราะเหตุว่าคนหายพลัดหลงนั้นถือเป็นความสูญเสียของผู้เสียหายอย่างรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2) หลังจากรับแจ้งแล้วให้พนักงานสอบสวนลงประจำวันการรับแจ้งและกรอกแบบฟอร์มรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย โดยให้ดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 14 บทที่ 3 “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลงและได้คืน” อย่างเคร่งครัด

3) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรายงานการรับแจ้งคนหายพลัดหลงให้ฝ่ายสืบสวน ฝ่ายป้องกันปราบปราม ฝ่ายจราจร หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนติดตาม รับทราบ เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อทำการสืบสวนติดตามคนหายต่อไป

4) หากปรากฏในภายหลังว่า การรับแจ้งคนหายดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการรับคดีในสารบบคดีอาญา ในหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ พร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่รับแจ้งคนหายพลัดหลงออกจากสารบบคนหายพลัดหลง ในการนี้ให้ลงประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้เป็นหลักฐานด้วย

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขระเบียบ ฯ ตั้งแต่ข้อ 405 ถึง 412 โดยแก้ไขข้อความให้สอดคล้องกับความเป็นจริง และเป็นปัจจุบันมากที่สุด เพื่อให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคล่องตัว และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ระเบียบ ฯ ที่มีการเสนอให้แก้ไขใหม่ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระเบียบเกี่ยวกับการติดตามคนหายพลัดหลงที่เสนอขอปรับปรุงแก้ไข

ข้อ	เนื้อหาของระเบียบที่เสนอปรับปรุงแก้ไข
405	<p>เมื่อมีผู้มาแจ้งเกี่ยวกับคนพลัดหลง ให้ผู้มีหน้าที่รับแจ้งรีบดำเนินการรับแจ้งลงรายงานประจำวัน หรือบันทึกข้อความไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายทันทีตามแบบ วท.12/1-ต.326 ทำระเบียบนี้ พร้อมกับให้ซักถามสาเหตุแห่งการหายจากผู้แจ้งให้ได้ความละเอียดชัดเจนแล้วจัดการต่อไปนี้</p> <p>ก. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งภายในกรุงเทพมหานคร ให้รีบติดต่อแจ้งเรื่องราวคนหายพลัดหลงไปยังศูนย์ปฏิบัติการควบคุมสั่งการและสื่อสารข้อมูล และศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อดำเนินการติดตามค้นหา แล้วให้ออกรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายนี้ จำนวน 2 ฉบับ เก็บรวมเรื่องเข้าเล่มไว้ ณ หน่วยรับแจ้ง 1 ฉบับ ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ</p> <p>ข. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับแจ้งในเขตที่รับแจ้ง ให้ออกรายงานนี้ 4 ฉบับ เก็บรวมเรื่องไว้ ณ ที่แจ้ง 1 ฉบับ ส่งวิทยาการจังหวัด 1 ฉบับ กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต 1 ฉบับ และกองทะเบียนประวัติอาชญากร 1 ฉบับ</p> <p>ค. การส่งรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย ให้จัดการส่งไปทันทีพร้อมด้วย รูปถ่าย(ถ้ามี) ให้พนักงานสอบสวน หรือผู้รับแจ้งลงชื่อรับรองไว้หลังรูปถ่าย และบันทึกว่าถ่ายเมื่อ วัน เดือน ปีใดและให้แนะนำกับผู้แจ้งด้วยว่า ถ้าได้ตัวคนหายคืนมาแล้วให้รีบแจ้งถอนที่สถานีตำรวจที่ใกล้เคียง เพื่อแจ้งกองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบ และปฏิบัติตามระเบียบต่อไป</p> <p>ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรและส่วนราชการตาม ข. ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารนี้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยให้ผู้แจ้งหรือผู้ทำการแทนบุคคลนั้นมีสิทธิได้รับผลการดำเนินการ และหน่วยงานตาม ข. ต้องตรวจสอบการดำเนินการพร้อมกับแจ้งให้ผู้แจ้งทราบเป็นระยะๆ ตามสมควร</p>
406	<p>ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าคนหายพลัดหลงนั้นถูกล่อลวงลักพาไป ให้รีบจัดตำรวจออกติดตาม ตลอดจนดำเนินการใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อกับตำรวจท้องที่ ตำรวจทางหลวง ตำรวจรถไฟสกัดกั้นและตรวจค้นตามด่านใกล้เคียงหรือจุดที่เป็นปลายทางยานพาหนะจะผ่านไปโดยด่วน</p>

ตารางที่ 4 ระเบียบเกี่ยวกับการติดตามคนหายพลัดหลงที่เสนอขอปรับปรุงแก้ไข (ต่อ)

ข้อ	เนื้อหาของระเบียบที่เสนอปรับปรุงแก้ไข
406 (ต่อ)	<p>ถ้าการสอบสวนรับแจ้งนั้น มีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อมั่นว่าจะเกี่ยวข้องกับการเมือง นอกจากดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้ทำการสอบสวนมูลกรณีโดยละเอียดและรายงานด่วนเป็นหนังสือถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2 ชุด เพื่อพิจารณาสั่งการให้ตำรวจสันติบาลดำเนินการสืบสวนสอบสวนติดตามเป็นกรณีพิเศษต่อไป</p> <p>ในการดำเนินการสอบสวนจะติดต่อผู้บัญชาการตำรวจสันติบาลไปร่วมการสอบสวนหรือส่งตัวผู้แจ้ง ไปให้ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาลแล้วแต่กรณีและเฉพาะราย ก็ได้ เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบอีกครั้งหนึ่ง</p>
407	<p>ถ้าผู้แจ้งสงสัยว่าคนหายจะถูกทำร้ายถึงตาย หรือตายไม่ว่าเหตุใดๆ ก็ตาม ให้พนักงานสอบสวนจัดการให้ส่งตัวผู้แจ้งไปถ่ายรูปถ่ายตำหนิรูปพรรณของคนตาย ไม่ทราบชื่อ โดยส่งตัวไปตู่ที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต หรือวิทยาการจังหวัด หรือตรวจดูทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของทางราชการแล้วแต่กรณี</p>
408	<p>ในกรุงเทพมหานครให้หัวหน้าสถานีตำรวจดำเนินการให้มีการประกาศโฆษณาภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบหรือใกล้เคียงตามสมควร และส่งมอบหมายตำรวจในสถานีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสืบสวนติดตามหาคนหาย โดยให้ดำเนินการตรวจสอบ กับกรมประชาสัมพันธ์ ประชาสงเคราะห์ ประชาสงเคราะห์จังหวัด ประชาสงเคราะห์อำเภอ แล้วแต่กรณีและให้ไปรู้จักกับบ้านผู้แจ้งหรือผู้ปกครองคนหายและหมั้นไปติดต่อเยี่ยมเยียนเป็นระยะๆ ทุก 7 วัน, 15 วัน, 1 เดือน, 2 เดือน, และ 3 เดือน เมื่อครบกำหนด 3 เดือนแล้ว หากยังไม่ทราบหรือได้ตัวคนหายคืนให้หัวหน้าสถานีตำรวจรายงานผลแห่งการติดต่อเยี่ยมเยียน ตามแบบวท.12/1-ต.326 ท้ายทะเบียนนี้ไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร ในต่างจังหวัดให้ดำเนินการเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร ให้รายงานไปยังกองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัดด้วย</p> <p>เมื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขต และวิทยาการจังหวัด ได้รับรายงานตำหนิรูปพรรณคนหายหรือได้คืนแล้ว ให้ดำเนินการออกประกาศโฆษณา หรือแจ้งถอนประกาศโดยรีบด่วน และให้มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่รับแจ้งคนหาย เพื่อให้ได้ทราบถึงผลการสืบสวนติดตามและเพื่อความแน่ชัดถึงสาเหตุแห่งการหายและได้คืน ตลอดจนผลการสืบสวนติดตามคนหาย</p>
409	<p>ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการออกประกาศสืบหาตัวนั้นให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศแจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตู้ยาม ตลอดจนที่สาธารณะ หรือที่ชุมนุมชน เช่นสถานีรับส่งผู้โดยสาร ท่าเรือโดยสาร เป็นต้น</p>

ตารางที่ 4 ระเบียบเกี่ยวกับการติดตามคนหายพลัดหลงที่เสนอขอปรับปรุงแก้ไข (ต่อ)

ข้อ	เนื้อหาของระเบียบที่เสนอปรับปรุงแก้ไข
410	<p>เมื่อมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือมีผู้นำคนพลัดหลงมาส่งยังหน่วยงานใดให้ส่งรายงานประจำวันรับตัวไว้ แล้วจัดการตรวจสอบกับประกาศสืบหากคนหายว่า ตรงกับรายงานที่มีผู้ใดแจ้งหายบ้างหรือไม่</p> <p>(1) ถ้าปรากฏว่า ตรงกับรายงานที่รับแจ้งหายไว้ ให้จัดตำรวจนำตัวส่งไปยังหน่วยงานที่รับแจ้งหายนั้นเพื่อดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครอง หรือญาติให้มารับตัวโดยปฏิบัติดังต่อไปนี้</p> <p>ก. ในกรุงเทพมหานคร ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตของสถานีตำรวจใดให้เป็นหน้าที่ของตำรวจสถานีนั้น นำคนหายพลัดหลงส่งคืนผู้ปกครอง หากคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในส่วนภูมิภาคให้นำส่งศูนย์สวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และสตรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล หากอายุเกิน 18 ปี ให้นำส่งกรมประชาสงเคราะห์</p> <p>ข. ในส่วนภูมิภาค ถ้าคนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดนั้น ให้ตำรวจสถานีที่รับตัวเป็นผู้นำส่งผู้ปกครอง หรือตำรวจสถานีที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่แล้วแต่กรณี หากมี ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่น ให้นำส่งยังสถานีตำรวจที่คนหายพลัดหลง มีภูมิลำเนาอยู่แล้วรายงานให้ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนั้นๆ ทราบ</p> <p>ก่อนนำส่งให้ตำรวจสถานีที่ได้รับตัวหรือพบคนหายพลัดหลงวิฑูหรือติดต่อกับสถานีตำรวจที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อติดต่อหรือแจ้งให้ผู้ปกครองไปรับตัวคนหายพลัดหลง</p> <p>หากผู้ปกครองไปรับไม่ได้หรือขัดข้อง ให้ตำรวจสถานีที่คนหายพลัดหลงมีภูมิลำเนาอยู่ วิฑูหรือแจ้งข้อขัดข้องให้ทราบ เพื่อให้ตำรวจสถานีที่ได้รับ หรือพบตัวคนหายพลัดหลงนั้นจัดตำรวจนำส่ง ระหว่างการติดต่อให้นำคนหายพลัดหลงไปฝากไว้ให้อยู่ในความดูแลของกรมประชาสงเคราะห์เป็นการชั่วคราว</p> <p>(2) ถ้าปรากฏว่าไม่มีหน่วยงานได้รับแจ้งหายไว้ ก่อนดำเนินการใดๆ ให้นำตัวคนพลัดหลงไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร กองกำกับการตำรวจวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อถ่ายรูปและจดตำหนิรูปพรรณออกประกาศโฆษณาสืบหาผู้ปกครองหรือญาติ</p>

ตารางที่ 4 ระเบียบเกี่ยวกับการติดตามคนหายพลัดหลงที่เสนอขอปรับปรุงแก้ไข (ต่อ)

ข้อ	เนื้อหาของระเบียบที่เสนอปรับปรุงแก้ไข
410 (ต่อ)	<p>คนหายพลัดหลงที่ได้ดำเนินการตามข้อที่กล่าวข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว หากไม่สามารถนำส่งผู้ปกครองหรือญาติให้นำส่งกรมประชาสงเคราะห์ ประชาสงเคราะห์จังหวัดหรือประชาสงเคราะห์อำเภอที่ใกล้เคียงเพื่อให้ความอนุเคราะห์ ค้ำครองต่อไป</p> <p>ระหว่างที่ดำเนินการดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดูแลคนพลัดหลงไว้ที่ สถานีตำรวจไม่เกิน 24 ชั่วโมง</p>
411	<p>ในกรณีที่พบตัวคนหายให้พนักงานสอบสวนซักถามถึงสาเหตุที่หายไป ตลอดจนการดำเนินชีวิตระหว่างที่หายไปและให้การอบรมสั่งสอนมิให้หลบหนีไปอีก ถ้าหากไม่สามารถที่จะซักถามหรืออบรมสั่งสอนแก่ตัวผู้หายได้ก็แนะนำให้แก่ผู้แจ้ง หรือผู้ปกครองให้ดำเนินการอบรมสั่งสอนแทนแล้วจัดการกรอกข้อความลงในรายงาน แจ้งผลการได้ตัวคืนตามแบบ วท.12/2 - ต.326 และรีบส่งรายงานนี้ไปยังหน่วยงาน ตามที่ได้เคยรับแจ้งรายงานคนหายให้ทราบภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หรือพบตัวเพื่อจัดการถอนประกาศต่อไป</p>
412	<p>ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร รวบรวมสถิติคนหายพลัดหลงและได้คืน ทัวราชอาณาจักรตามลำดับกองบังคับการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยแบ่งเป็นชาย, หญิง, เด็ก และผู้ใหญ่ เฉพาะเด็กและเยาวชนให้แยกตามลำดับอายุ พร้อมด้วยข้อมูลต่างๆ จากรายงาน เสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุกกระยะ คือ สิ้นเดือนมกราคม พฤษภาคมและกันยายนของปีเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา ป้องกันและปราบปราม กองวิจัยและวางแผน สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมดำเนินการ ตามวรรคต้น โดยอนุโลม</p> <p>ในโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาไปตรวจราชการที่สถานีตำรวจใดให้เรียกตรวจ สมุดรายงานรูปพรรณคนหายของสถานีตำรวจนั้น เพื่อตรวจสอบ แนะนำและเร่งรัดการ ติดตามสืบสวนหาตัวเด็กหรือเยาวชนที่ยังไม่ได้คืน และให้บันทึกผลการตรวจไว้ในสมุด ตรวจผู้ใหญ่ทุกครั้ง</p>

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ (หนังสือพิมพ์ ASTV ผู้จัดการ, 2550) ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและผลกระทบของการใช้อินเทอร์เน็ตจากกลุ่มเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนกว่า 53.2% เคยดูสื่อลามกทางอินเทอร์เน็ต จากการเป็นผู้ชมสู่การเป็นนักแสดง ผู้ก่ออาชญากรรมและเหยื่อในที่สุด โดยเหยื่ออายุน้อยที่สุดคือ 11 ขวบ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำที่เกิดจากความคึกคะนอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือการเลียนแบบ ปัจจุบันมีคลิปหลุดและคลิปแอบถ่ายอีกจำนวนมากที่ถูกเผยแพร่ทางเว็บไซต์ต่างๆ และกระทู้ในเว็บไซต์กว่า 3,000 กระทู้ ที่โพสต์ไว้ให้ดาวน์โหลด และมีผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์กว่าแสนรายในแต่ละเดือน ผู้เสียหายบางส่วนที่ปรากฏอยู่ในคลิปยังเป็นเด็ก บางกระทู้มีการนำไฟล์ไปฝากไว้ที่เว็บไซต์ เช่น www.ziddu.com พบว่าแฝงไปด้วยเพศพาณิชย์ ไฟล์ที่เป็นคลิปวิดีโอที่มีการดาวน์โหลดมากที่สุด คือ คลิปวิดีโอลามก รวมถึงคลิปหลุดและคลิปแอบถ่ายด้วย ซึ่งการกู้คืนข้อมูลและการแอบถ่ายถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างชัดเจน ยิ่งนำมาแพร่ทางเน็ตยิ่งสร้างผลกระทบต่อเหยื่อที่ร้ายแรงและไม่มีวันสิ้นสุด คลิปหลุดและคลิปแอบถ่ายจึงเป็นสื่ออาชญากรรม ไม่ใช่สื่อบันเทิง

นอกจากนั้นยังมีปัญหาการแซทและแซทไลน์ล่อลวงเหยื่อที่เป็นเด็กเพื่อกระทำทางเพศและชิงทรัพย์ โดยใช้อุบายพูดคุยให้ไว้ใจ การซื้อของแพงๆ ให้เหยื่อ จากสถิติคนหายเนื่องจากการแซททางอินเทอร์เน็ตและแซทไลน์ทางโทรศัพท์ จากศูนย์ข้อมูลคนหายเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา ในปีที่ผ่านมามีคนหายไปกว่า 12 ราย เป็นเพศหญิงทั้งหมด จำนวนเพิ่มขึ้นจากปี 2550 ร้อยละ 25 โดยมีอายุน้อยที่สุดเพียง 12 ปี เท่านั้น สามารถติดตามกลับมาได้ 8 ราย ที่เหลือยังไม่พบตัว ส่วน Hi5 มีสมาชิกคนไทยมากกว่า 1 ล้านคน ในเดือนมี.ค. 51 จากผู้เล่นอินเทอร์เน็ต 13.6 ล้านคน และมียอดลงทะเบียนสมาชิกเพิ่ม 8-9 พันคนต่อวัน โดยพบว่า Hi5 มีภัยแฝงจากคนบางกลุ่มนำไปใช้ฉ้อฉลวัตถุประสงค์ เช่น ใช้ในการล่อลวงเพื่อกระทำทางเพศ คล้ายกรณีแซทไลน์ที่มีการนัดพบแล้วข่มขืน

พัชรา สินลอยมา, พ.ต.อ.หญิง และคณะ (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบหรือข้อกฎหมายต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย ขั้นตอนและวิธีการสืบสวน นโยบายในการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประมวลกรณีศึกษาเกี่ยวกับการสืบสวนติดตามคนหายไว้เป็นบทเรียน และสร้างคู่มือการสืบสวนติดตามคนหาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วประเทศใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานสืบสวนติดตามคนหาย

ผลที่ได้รับจากการวิจัย มีดังนี้

ระยะที่ 1 การประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย พนักงานสอบสวนจากสถานีตำรวจต่างๆ และเจ้าหน้าที่มูลนิธิกระจกเงาซึ่งมีประสบการณ์ในการสืบสวนติดตามคดีคนหาย/ถูกลักพาตัว ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 14 บทที่ 3 ว่าด้วยเรื่อง “การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน” ซึ่งเป็นขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรับแจ้งคดีคนหายที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใช้อยู่ในปัจจุบัน ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เช่น การประกาศสืบหาคนหายผ่านสื่อโทรทัศน์ ระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

ระยะที่ 2 การจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) จำนวน 4 ครั้ง โดยเชิญผู้บริหารสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนทั้งระดับสัญญาบัตรและชั้นประทวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่นิติวิทยาศาสตร์ทั้งจากสำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แพทย์นิติเวช และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้านการสืบสวนติดตามคนหายจากมูลนิธิกระจกเงา เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยสกัดความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอน เทคนิค วิธีการในการสืบสวน นโยบายในการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสืบสวนติดตามคนหาย มาจัดการให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ผ่านการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และถอดบทเรียน เพื่อให้ความรู้ใหม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) ครั้งนี้ทำให้ทราบสาเหตุของคนหาย พฤติการณ์ของคนร้าย พฤติการณ์ของคนหาย ขั้นตอน เทคนิค วิธีการสืบสวนที่เป็นเลิศ (Best Practice) จาก “เรื่องเล่าแห่งความสำเร็จ” เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการจัดการความรู้ อย่างเป็นรูปธรรม นโยบายในการบริหารจัดการ ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงานและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนติดตามคนหาย คณะผู้วิจัยได้สกัดความรู้จากการศึกษา แล้วจึงทำการถอดบทเรียนเพื่อจัดทำร่างคู่มือการจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายต่อไป

4.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ไบรอัล และคณะ (Biehal, N., Mitchell, F. and Wade, J. ,2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Lost From View: Missing Persons in the UK โดยการเก็บข้อมูลจากรายงานผู้สูญหายในสหราชอาณาจักร ในปี 2003 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

- 1) สาเหตุของคนสูญหายในประเทศอังกฤษ ส่วนใหญ่เกิดจาก
 - (1) ปัญหาความขัดแย้งหรือทะเลาะวิวาทในครอบครัว
 - (2) ต้องการความเป็นอิสระ
 - (3) หลบหนีออกจากบ้านเพราะความตึงเครียดหรือความวิตกกังวลทางการเงิน
 - (4) การดื่มสุรามากเกินไป

- (5) การสูญเสียน้ำที่การทำงาน หรือออกจากบ้านเพื่อไปทำงานทำ
- (6) ถูกล้วงละเมิด หรือถูกทารุณ
- (7) เป็นโรคจิตหรือสมองเสื่อม
- (8) ถูกฆาตกรรม

2) ผลจากวิจัยพบว่าคนหายส่วนใหญ่เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ คนหายร้อยละ 64 หายไปโดยตั้งใจ ร้อยละ 11 มีปัญหาทางสุขภาพจิตหรือป่วยทางสมอง ร้อยละ 1 ถูกบังคับให้ต้องออกไปจากบ้าน

The Association of Chief Police Officers (ACPO) (2005) ได้จัดทำ *Guidance on the Management, Recording and Investigation of Missing Persons* (คู่มือการจัดการ การบันทึก และสืบสวนติดตามคนหาย) มีสาระสำคัญดังนี้

1) บุคคลสูญหายหมายถึง ผู้ที่หายออกไปจากบ้าน หรือภูมิสำเนาเดิม โดยไม่มีใครทราบหายไประยะหนึ่ง ไม่มีใครทราบสถานการณ์และความเป็นอยู่ คนหายเหล่านี้จะถูกพิจารณาว่าไม่ใช่ผู้สูญหายต่อเมื่อหาตัวพบหรือทราบการดำรงชีวิตอยู่

2) รายงานผู้สูญหายของเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศอังกฤษที่รวบรวมเป็นฐานข้อมูล มีความไม่สมบูรณ์ และมีปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ ประการแรก เจ้าหน้าที่ตำรวจรับแจ้งคนหายเพียงแต่ลงประจำวันรับแจ้งคนหายไว้ แต่ไม่ได้ดำเนินการต่อในการสืบสวนติดตาม ประการที่สอง รายงานคนหายของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้ลงบันทึกเหตุการณ์ของการสูญหายไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากบางครั้งหายไปแล้วได้ตัวคืน แต่ไม่มีการมาถอนแจ้งความ ทำให้ข้อมูลคงอยู่ในฐานข้อมูล และคนหายบางคนเมื่อตามตัวกลับมาได้แล้ว ก็หลบหนีออกจากบ้านไปอีก ทำให้มีประวัติการหายมากกว่า 1 ครั้ง

นิวอิส จี (Newiss G. , 2006) ได้ทำการวิจัยเรื่อง *Understanding the risk of going missing: estimating the risk of fatal outcomes in cancelled cases* โดยการสำรวจข้อมูลผู้สูญหายสหราชอาณาจักร ปี 2006 พบว่า ร้อยละ 0.6 ของรายงานผู้สูญหายที่ถูกยกเลิกแล้วจากสำนักงานผู้สูญหายของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลเป็นผู้สูญหายที่พบว่าเสียชีวิตแล้ว และในระหว่างปี 2000 ตลอดจนถึงปี 2006 โดยเฉลี่ย 10 % ของการรับแจ้งความ พบว่าเป็น คนหายที่เสียชีวิตแล้ว บางครั้งเสียชีวิตเนื่องจากถูกฆาตกรรม โดยกลุ่มอายุของผู้สูญหายที่เป็นเหยื่อของการฆาตกรรมคือพวกที่มีอายุ 19-24 ปี

สำนักงานตำรวจเคมบริดจ์เชียร์ สหราชอาณาจักร (Cambridgeshire Constabulary, 2006) ได้จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานในการสืบสวนคนหาย (SOP : Standard Operating Procedures) มีรายละเอียด ดังนี้

1) กระบวนการและขั้นตอนในการสืบสวนติดตามคนหายจะต้องดำเนินการตามนโยบายหลักของการสืบสวนผู้สูญหายในเอกสารคู่มือ SOP

2) เอกสารคู่มือ SOP เป็นขั้นตอนการปฏิบัติของ Cambridgeshire Constabulary เกี่ยวกับการติดตามเพื่อรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบและบริหารจัดการในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงในการดำเนินการเกี่ยวกับคนหาย โดยครอบคลุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการพิจารณาข้อมูลและพยานหลักฐานต่างๆ ของคนหาย ตลอดจนเอกสารหลักฐานที่เป็นคำแนะนำของคณะกรรมการนานาชาติว่าด้วยการสืบสวนกรณีผู้สูญหาย (National Guidance : NCPE) ที่ถูกนำมาใช้โดย Cambridgeshire เพื่อค้นหาสถานที่ที่สงสัยว่าคนหายจะเดินทางไป โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำนาจของการสอบสวนคนสูญหายที่มีผลบังคับตามกฎหมาย รายงานสถิติของคนสูญหาย รายงานและรูปแบบในการปฏิบัติงานของหน่วยงานบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งความคดีคนหาย จะต้องตรวจสอบและให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องความรุนแรงภายในครอบครัว และการล่วงละเมิดเด็กที่กำลังเป็นปัญหาสังคมอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งควรจะติดตามหรือหาข่าวการใช้อินเทอร์เน็ตของคนหายว่าได้มีการติดต่อหรือเชื่อมโยงกับผู้ใดหรือไม่ หากพบว่าเป็นคดีที่เกี่ยวกับการทำร้ายเด็ก เยาวชน และคนในครอบครัว จะต้องแจ้งให้หน่วยสืบสวนคดีเด็กและการกระทำผิดภายในครอบครัว (Child and Domestic Abuse Investigation : CDAIU) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบคดีโดยตรง เป็นผู้ดำเนินการสืบสวนติดตาม

4) การบังคับใช้กฎหมายและความรับผิดชอบในการสืบสวนติดตามคนหาย ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจรัฐ จะเป็นรับผิดชอบในการบริหาร ควบคุมดูแล พัฒนา ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนผู้สูญหาย ส่วนผู้อำนวยการสำนักงานสืบสวน จะรับผิดชอบในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการงานดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงอย่างเหมาะสม ส่วนใหญ่การดำเนินคดี จะเป็นผลมาจากขั้นตอนการปฏิบัติตามมาตรฐาน (SOP) โดยจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและคณะทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยปฏิบัติการขั้นต้น (Basic Command Units : BCU's) โดยผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการสืบสวนอาชญากรรม จะสนับสนุนหลักการและขั้นตอนวิธีการปฏิบัติและฝึกอบรมให้เป็นไปตามมาตรฐาน SOP

5) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ได้แก่

(1) มาตรฐานการรายงานและการบันทึกข้อมูลผู้สูญหายทั้งหมดจะถูกบันทึกในแบบฟอร์ม 309 (การตรวจสอบข้อเท็จจริงผู้สูญหาย) โดยเจ้าหน้าที่จะบันทึกข้อมูลรายละเอียดไปยังฐานข้อมูลผู้สูญหายในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การบันทึกการปฏิบัติงานและรายงานการสืบสวนคดีคนหายจะถูกจัดเป็นหมวดหมู่ และดำเนินการโดยศูนย์ปฏิบัติงานขั้นต้น (BCU's) ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่เริ่มรับแจ้งความ

(2) รายงานเบื้องต้น เจ้าหน้าที่จะรายงานลำดับเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นให้กับห้องบัญชาการควบคุมการสืบสวนติดตามคนหาย โดยมีนายตำรวจเป็นรับผิดชอบในการควบคุมดูแลรายงานการสืบสวนคดี

(3) การประเมินการเสี่ยงภัย การแยกประเภทของการเสี่ยงภัยเป็นสิ่งสำคัญมากต่อความเร่งด่วนในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฐานข้อมูลและแบบฟอร์มรายงานผู้สูญหาย เป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ในการตัดสินใจของนายตำรวจผู้รับผิดชอบในการประเมินการเสี่ยงภัย โดยพิจารณาดำเนินการดังนี้ ความเสี่ยงภัยสูง : โดยทันทีทันใด, ความเสี่ยงภัยปานกลาง : หลังจาก 72 ชั่วโมง และ ความเสี่ยงภัยต่ำ : หลังจาก 14 วัน กรณีผู้สูญหายที่ถูกระบุในรายงานว่า “ความเสี่ยงสูง” จะต้องรีบดำเนินการสืบสวนติดตามอย่างเร่งด่วนโดยหัวหน้าผู้รับผิดชอบด้านการสืบสวนอาชญากรรม ซึ่งอาจเป็นสารวัตรสืบสวน การประเมินความเสี่ยงภัยจะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและทบทวนเป็นประจำ การประเมินความเสี่ยงภัยคือแรงผลักดันที่สำคัญต่อผลการสืบสวน เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการประเมินความเสี่ยงภัยที่ต่อเนื่อง

(4) การตรวจสอบข้อเท็จจริง / การสืบสวน รายงานข้อมูลของผู้สูญหายจากรายละเอียดที่สำคัญของการสืบสวนทางโทรศัพท์ โดยจะนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปสรุปผล หัวหน้าหน่วยสืบสวนอาจจะทบทวนการสืบสวนทั้งหมดอย่างเร่งด่วน เพื่อกำหนดและจัดลำดับภารกิจในการสืบสวน เจ้าหน้าที่ควรตรวจสอบหาความจริงให้แน่ใจว่าฐานข้อมูลของผู้สูญหาย ที่มีอยู่ที่ทันสมัยและถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

(5) การทบทวนของศูนย์ปฏิบัติการขั้นต้น (BCU's) และผู้บริหารจัดการประจำวัน (The Diary Management Meeting : DMM) ของแต่ละแผนกจะมีการประชุมเกี่ยวกับมาตรฐานการสืบสวนผู้สูญหายอย่างต่อเนื่อง โดยการประชุมเป็นการตรวจสอบค้นหาความจริงและแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการสืบสวน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับหรือกำหนดโดยผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยที่รับผิดชอบ

(6) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับแจ้งคนหาย จะทำการตรวจสอบข้อมูลคนหายทุกๆ 24 ชั่วโมง หากหายไปเป็นเวลามากกว่า 48 ชั่วโมง จะต้องรายงานข้อมูลยังหัวหน้าฝ่ายสืบสวน (ยกเว้นกรณีการประเมินความเสี่ยงสูง จะต้องรีบดำเนินการและติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง)

(7) คนที่อายุต่ำกว่า 18 หรือคนที่มีปัญหาสุขภาพจิต ไม่สามารถลงความเห็นว่าเป็นกลุ่ม “ความเสี่ยงต่ำ”

(8) การเตือนภัยช่วยเหลือเด็ก เป้าหมายคือตามรอยเด็กที่ถูกลักพาตัวไปก่อนที่จะเป็นอันตรายร้ายแรง โดยการออกประกาศสืบหาทางรายการโทรทัศน์และรายการวิทยุเป็นข่าวด่วนว่าเด็กถูกลักพาตัวไป มีการเตือนภัยสาธารณชนต่อเหตุการณ์ และขอร้องให้ประชาชนที่พบเห็นเหตุการณ์หรือมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงในคดีการลักพาตัวเด็ก โทรศัพท์แจ้งด่วนที่หมายเลข 999

(9) กรณีคนหายได้ตัวกลับคืนมา เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำการสอบปากคำเพื่อที่จะสืบสวนให้ชัดเจนถึงสาเหตุในการหายตัวไป ซึ่งบางครั้งการหายตัวไปอาจเกิดจากการกระทำผิดกฎหมายของคนหายเอง ข้อมูลเหล่านี้อาจเป็นประโยชน์ในการสืบสวนคดีได้ในอนาคต รายละเอียดในการสอบสวน ควรจะบันทึกในฐานข้อมูล หากผู้สูญหายเป็นเด็กและเยาวชน หน่วยงานสังคม

สงเคราะห์ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ควรนำไปข้อมูลในการพิจารณาและกำหนดมาตรการในการป้องกันเด็กหายต่อไป

กล่าวโดยสรุป ปัญหาคนหายเป็นปัญหาที่ประเทศต่างๆ ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยมีการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการปฏิบัติงานในการสืบสวนติดตามคนหาย (Standard Operating Procedures : SOP) ในขณะที่กระบวนการจัดการปัญหาคนหายในประเทศไทยยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานในลักษณะต่างหน่วยต่างทำ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจหลายพื้นที่ยังไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติกรณีคนหายพลัดหลงหรือคนถูกลักพาตัว รวมทั้งขั้นตอนและวิธีการสืบสวนติดตามคนหายที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำมาเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การจัดการความรู้ด้านการสืบสวนติดตามคนหายในประเทศไทย จึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นจะต้องทำการรวบรวมข้อมูล ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในรูปองค์ความรู้ในตัวบุคคล เอกสารรายงาน ส่วนงานการสอบสวน รายงานการสืบสวน และข้อมูลทางด้านทะเบียนประวัติอาชญากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในองค์กรสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป